

LOTROSTWO (132) *sb n*

łotrostwo (114), **łotrowstwo** (18); łotrowstwo *BielSat*, *SkarŻyw*, *StryjKron* (3); łotrostwo : łotrowstwo *LibLeg* (2:2), *Mącz* (8:11).

Wszystkie o jasne.

sg N łotrostwo (26). ◊ *G* łotrostwa (46). ◊ *D* łotrostwu (1). ◊ *A* łotrostwo (27). ◊ *I* łotrostwem (17); -em (1), -(e)m (16). ◊ *L* łotrostwie (6). ◊ *pl N* łotrostwa (3). ◊ *D* łotrostw(o)m (1). ◊ *A* łotrostwa (4). ◊ *I* łotrostwy (1).

Składnia orzeczenia typu: łotrostwo jest, było, będzie (9), *łotrostwo są, byli* (2); *jest, było, będzie LibLeg, BielSat, RejWiz, RejZwierz, BielSjem, KochPieś, RybGęśli, KlonWor; są RejWiz; było : byli BielKron* (1:1).

Sł stp, Cn notuje; Linde XVII w.

1. *Postępowanie właściwe łotrowi, a także zespół cech stanowiących o tym, że ktoś jest łotrem; łajdactwo, występki; grabież, rozbój; flagitium, improbitas, latrocinium, maleficium Mącz; desidentes mores, dissolutio, effrenatio, immodestia, impunitas, infamia, insolentia, intolerantia, lascivia, licentia, petulantia Cn* (91) : gdy komu łacwie o pieniądze/ waży fye drugiego za ledá krzywdą vbić/ zabić/ krew przeląć/ y w innym łotroftwie fwey woley dofyć vczynić. *GroicPorz* k4v, t; iefli fláchćicem ma złoto vczynić/ Tedy próżno łotroftwo ma każdy z nas winić. *RejWiz* 97, 97 *marg*, Cc7; *BielKron* 119v, 175; *Homines arcere ab improbitate, Od łotroftwá odwodzić. Mącz* 14c, 116c, 202d, 485b; teraz chłopięthá/ dziecká/ ledwe s powicia wyfzły/ á iuz wiedzą więcej łotroftwá/ niż ná on czas ludzie ftali wiedzieli. *GórnDworz* I2; ludzie/ iefzcze nie nálezli tak frogiey/ á okrutney męki/ ktora by fie im widziálá być zupełną zaplátą za grzech ten/ [...] kiedy owo flugá ktory [...] przymiotow fwych dobrych ku themu kończu vżywa/ áby páná fwego káził/ odwodząc go od cnoty/ á łotroftwem w łáfkę do niego przychodząc *GórnDworz* Ee8, I2; *RejZwierz* 224; *Paprpán* Ff3v; *SkarŻyw* 75; *StryjKron* 370; *WerGość* 215; *PudlFr* 23; Kmieć kart niema grawać: á Vrzędnik ma tego doyżrzyć y karác/ áby łotroftwá nie pátrzyli. *GostGosp* 28, 36; *PowodPr* 74; [každy żak] o ránę śmiertelną/ álbo dla inego łotroftwá wielkiego obwiniony [*quocunquae nefario excessu fuerit accusatus JanStat* 220]/ [...] wedle praw od fędzięgo przez nas deputowanęgo/ *criminaliter* ofkárżony będzie fádzón *SarnStat* 203.

łotrostwo czyje (19): *RejKup* dd2; izali Eugeniufá/ dla iego Lotroftwá/ Papięftwá nie odfádzono? *KrowObr* 40, 77v; *UstPraw* I4; Czego tu chćeł? a ty czego? fpołem fie pytaią. Ná oftátek fwe łotroftwo obádwa wyznáią. *KochZuz* A2v; *BielKron* 119v, 456; *Mącz* 305b, 386a; niewinne dziatki [...] áni wiedzieć mogły łotroftwá oycowfkiego. *GórnDworz* Y3, Bbv; *RejZwierz* 270v; *WujJud* 13v, 217; *RejPosWstaw* [41⁴]; *Paprpán* Ff4; *KochPs* 141; ANákreon zdraycá ftáry/ Niemałz w fwym łotroftwie miáry. Wfzytko piiefz/ á miufiefz/ Y mnie przy fobie zepufiefz. *KochFr* 60; *CiekPotr* B3.

W połączeniach szeregowych (12): Mars. Planeta iefł niefortuny [...] rodzaiooni ludzkiemu przeciwny/ pan kolery gniewu/ łotroftwa krwie wylewania. *FalZioł* V 51; *GliczKsiąż* G6v, I2; *GroicPorz* n4; *LeovPrzep* B3; *RejAp* 150, 171; Azáłz też nie ma onych ktorzy rozmáitemi wymyfły fwiátá tego/ [...] wiele inych w poflufzeństwo iemu przywodzą: przywodząc ie w dziwne fwowolności á próżności fwiátá tego/ w opilftwá/ w kofterftwá/ w łotroftwá/ w cudzołoftwá *RejPos* 78v, 71, 115;

Obzárftwo opilftwo y wzytko łotroftwo/ To iuz v fwowolnych wzyedy tego mnoftwo. *RejZwierc* 220v, 191v.

W przeciwstawieniu: »cnota (2), pocziwe sprawy ... łotrostwo« (3):*RejWiz* 3v, 47; Prawdą/ zacnić to ludzie/ nie cnotami/ ále łotroftwem swoim byli. (*margin*) Kálwinowá zacność. (-) *WujJud* 217.

W charakterystycznych połączeniach: łotrostwo będzie odpuszczono, bywa zakryte; w kim (jest) pełno łotrostwa (2); łotrostwa patrzeć, być pełen, pomagać [komu], pomścić się, uczyć się, użyć, wystrzegać się; dla łotrostwa [kogo] wygnąć, wyrugować; od łotrostwa odwodzić; z łotrostwa oczyścić się; okazać łotrostwo, wiedzieć, wyznawać; na łotrostwo [kogo] ruszyć, wprawować [kogo]; łotroftwem chlubić się, uprzykrzać się [komu]; w łotroftwie swej wolej dosyć uczynić, nie mieć miary; dla łotrostwa obwiniony; z łotrostwa wybawiony; o łotrostwo posadzony [= uwięziony], oskarżon; w łotroftwie [komu] rowny, trwający.

Zwroty: »łotroftwem się obchodzić, parać« (3:1): *BielKron* 439; Latrocinor, Ieftem zboycą/ łotroftwem fie obchodzę. *Mącz* 185c, 457a; Kmieci ma Vrzednik doyrzeć/ áby z nowego zboza nie záprzedawali/ zwláfczáz tych co fie łotroftwem paraiá [!]. *GostGosp* 32.

»łotroftwem [co] płacić« (1): ten zápomniawfzy fwey wiary/ łotroftwem/ á niewdzięcznością/ dobrotliwą chęć/ y miłość płaci oney chudzinki *Górndworz* Aa4.

»łotrostwo płodzić« (1): Przyftoi też Sędziemu/ pierwey niż złoczyńcę zda ná męki/ bádać fye pilnie czáfu/ iáko dawno złoczyńcá kradł/ zbijał/ rc. y inne łotroftwo płodził *GroicPorz* ii3v.

»popelnić łotrostwo« = *latrocinium committere JanStat* (2): *SarnStat* 701; ten ktory popelni Co naywiétfze łotrostwo, zá godnego nagrod, Doftoieńftw, wdáie fię. *CiekPotr* 78.

»przywodzić [kogo] w łotrostwo« (2): Tám naydzyełz iák omylny fwiát w fwyh fprawach broił/ A iáko dziwnie w ludzyoch záwždy błędy ftroił. Iedny przywodząc k cnotam á drugie w łotroftwo *RejWiz* 3v; *RejPos* 78v.

»na łotrostwo, w łotroftwo udać się, wdać się« (1:1): *Ferri scelere*, W łotroftwo fie wdąć. *Mącz* 121d; TE n ácz był w młodych lecich chowan ták pocziwie/ Ale fie ná łotroftwo iednák vdał chćiwie. *PaprPan* Gg4v.

»łotrostwa bez miary używać« (1): Piyańftwá y łotroftwá bez miary vzywał/ W okrutności fie kochał łáłki táb nie miewał. *PaprPan* Gg4v.

»łotrostwo wyrządzić« (1): Podobne themu łotroftwo wyrządził drab ieden/ dobremu náłzemu pánu Iákubowi Borowfkiemu dworzáninowi/ gdi mu przedał korzeń grzybieniony/ miáfto Pokrzyku. *Górndworz* T7.

»łotroftwem żyć, żywym być, żywiący« (1:1:1): Wielkać ifcie moc ieft fprawiedliwofci, bo y ci ktorzy lotroftwem żywi fą vzywaiá swoich częsci w fprawiedliwofci/ Bo złodzieie gdyby łupem nie fprawiedliwię [!] fie dzielili, wnet by od towazrifzow [!] zbici [!] byli *BielŻyw* 119; *BielKron* 296v, 477.

Wyrażenia: »jawne łotrostwo« (1): Skąd vrofły iáwne łotroftwá cudzołoftwá *RejAp* Ff2.

»okrutne łotrowstwo« (1): *Nefarium latrocinium*, Okrutne łotrowftwo. *Mącz* 244c.

Szeregi: »łotrowstwo a drapanina« (1): *Per latrocinia et rapinas tolerantes vitam*, Lotrowftwem á drápánińá fie obchodzić. *Mącz* 457a.

»łotrostwo a (i) drapiestwo« = *flagitium et rapina Mącz* (2): Kaim [...] wpráwował fyny fwoie ná łotroftwá á drapieftwá *BielKron* 3; *Mącz* 398a.

»łotrostwo a (i) łup(iestwo)« [*szyk 1:1*] (2): Bártofzá Kołminfkiego fwowolnie łotrowftwem y łupieftwem żywiącego z Kroleftwá [*król*] wywołał *StryjKron* 477; *BielKron* 296v.

»łotrostwo a najeżdżanie« (1): Widząc my [*Wartoman pisze*] ich łotroftwo á náieżdżanie/ rzućilifmy fie do zbroie *BielKron* 456.

»łotrostwo a niecnota« [*szyk 1:1*] (2): Flagitio ardere, Niecnoty á łotrowftwá być pełen. *Mącz* 129a; *GórnDworz* L2.

»łotrostwo a niestateczność« (1): Gdy go [*Kaima*] z roty dobrich á bogoboynych dla yego łotroftwá á nyefátteczności/ [...] wyrugowano/ vdał fie ná wíchod flońcá do gory yedney ná imyę Libanu *GliczKsiąż* E2.

»pijaństwo i łotrostwo« (1): *PaprPan* Gg4v cf »łotrostwa bez miary używać«.

»ni łotrostwo ani rozboj« (1): Tak flychamy jż do Boga Dobrowolná ma być droga A jż wniebie fylny pokoy Ni łotroftwo ani rozboj *RejKup* x8v.

»sprostność a łotrostwo« (1): Kálwiná dla fproftności á łotroftwá fwego z iegoż oyczyzny wygnano. *WujJud* 13v.

»swowoleństwo i łotrostwo« (1): Abowiem wiele ich widzimy ktorzy dzyatkom fwoim rozmaitych złości á zbytkow dozwaláią/ á nic ich to nie ruża choć fłyfzą że fie wielu dobrym á fpokoinym ludzjom vprzykrzáią fwowoleńftwy á łotroftwy fwemi. *RejPosWstaw* [41⁴].

»waśń albo łotrostwo« (1): bo táki [*sąsiad, który nie sieje*] vćieczę rad ftrawiwfzy y złotrowawfzy/ y bogáty/ z waśni álbo z łotroftwá. *GostGosp* 38.

»złodziejstwo i (albo) łotrostwo« = *furtum et latrocinium JanStat* (4): złodzieyftwá y łotroftwá dla frogości vczynku/ y dla boiáźni przez złoczyńce wíetfzéz części bywáią zákryté *SarnStat* 700, 520, 700, 701.

»złość a łotrostwo« (1): Aza nye pełno w was pychy/ łákomftwa/ obzárftwá/ piyańftwá/ obłudności/ zazdrofci/ nyenawifci/ nyemiłofyerdzya/ á fnadz y nyedowyárftwá/ y wfšelákyey złości á łotroftwá? *KromRozm I* C3.

»zuchwalstwo a łotrostwo« (1): Ale o thym ich [*chłopiąt*] zuchwálftwy á lotroftwy nikt nie vmye lepyey powyedzyeć/ yáko yeden Rurał poproftly *GliczKsiąż* H7v.

W przen (6) : Tákżec też y ci wfzyfcy taką bárwę máią/ Co z obłudną przyiáźnią pożytkow fzukáią. [...] Pátrrze iáko s Pochlebftwem pięknie s sobą chodzą/ Iedno iż fie zá rączki poftpołu nie wodzą. Iedno iż fwięta Práwdá w pośrzodek wkroczyła/ Tá im wfdy kęs łotroftwá tego przekázila. *RejWiz* 40v; IVlia Florentina/ zacna wdowá była/ Ktora fyná do fzkoły ráno wypráwiła. Idąc popchnął iednego/ ten zá nim kámieniem/ Y rozráził mu głowę/ práwie nád ciemieniem. Wbieżał nędznik niewiedząc do iey domu profto/ Dawáiąc iey w opyekę ono fwe łotroftwo. Oná też niewiedziála/ dziecię niofá potym/ Zátáila złoczyńce/ nikt nie wiedział o tym. *RejZwierz* 15v; *Diversorium flagitiorum, et officina nequitiae*, Gołpodá łotrowftwá y wárftát wfzech niecnot. *Mącz* 487d.

W połączeniach szeregowych (2): O nędzny fwiecie toć v ciebie wfzedy á wfzedy opák potráwy ftáwiáią/ łotroftwo/ wfzeteczeńftwo/ pochlebftwo zá ftoły á ná máieftaciech fiedzi *RejPos* 322v, 114v.

Zwrot: »z łotrostwem się pobraćić« (1): Swowolny kiedy wtyd łtráci/ A z łotroftwem łie pobráci/ Niewiem dáley co ma łtrácić/ Iedno łie s powrozem zbrácić. *RejZwierc* 232.

2. *coll.* *Łotrzy; ganeones, nebulones, nequissimi homines, parricidae* *Mącz* (40) : *LibMal* 1544/93; zalowalyźmi thego yź łzye tho od thego lyotrowłthwa łtalo kthore nygdzyey pewnego myełcza nyema. *LibLeg* 11/136 [2 r.]; *RejWiz* 41, 175v; A niechby wźdy w gołpodyze/ co ieść vczyniono/ Aliści ze wźąd bieży/ wnet łotroftwo ono *RejZwierz* 137, 33; *BielKron* 101, 106v, 119, 146v, 262; Immersit se aliquo in ganeum, Vtonął gdzie między łotrowłtwem. *Mącz* 218c; Latronum occultator et receptator, Przechowáwácz łotroftwá, *Mącz* 258b, 199d; *BielSat* L4v; *StryjKron* 370; *BielSjem* 28; *KochPieś* 28; Może byđz y taki łotr/ co łie więc znáyuđie/ Swiáđóm bęđąc/ z łotroftwem drugim mie łplondruie. *WyprPl* A2v; *RybGęśli* C2v; Nierobotne łotroftwo/ tągáiąc małżeńłtwá/ Iák rzemiełłá iákiego pátrzy włzeteczeńłtwá. *KlonWor* 61.

łotrostwo czyje (2): *RejWiz* 123; gdy iednego czáfu łotroftwo Tacyułowe pobráli dobytki y ine korzyści w łamłiedztwie Laurentum/ przyecháli połłowie do Romulusá żáłowác łie ná ich poddáne o łzkody. *BielKron* 100.

W przeciwstawieniu: »uczciwy ... łotrostwo« (1): Y náłzemu Iwoni gdyby łie w garść dołłá/ Wierz mi chociaź przy łtárlzym wnetby cie wychwołłá. Ná vcźciwe łotroftwo náłzy by zápálił *PaprPan* Aav.

W charakterystycznych połączeniach: *mizerne, nierobotne, wirudne łotrostwo.*

Zwroty: »przełotrowác z łotrostwem« (1): Iákoś máiętność włzyłtkę przełotrowáł z tymłám Drugim łotroftwem łwoim [...] Y teraz łię násmiewáiá [*errata zmienia:* násmiewa] z ciebie *CiekPotr* 33.

»zebrać (a. nazbierác) łotrostwo (a. [ile] łotrostwa); łotrostwo zebrane« [*szyk zmienny*] (6;2): Gdy Othomanus [...] był dla niekthorego wyłłepku precź wygnan z namiotow Tátárlkich/ zebrawłzy łotroftwá wiele iáł zbijác ná morzu *BielKron* 239v, 101v, 119, 146v, 165v, 391, 397v; Cum undique homines nequissimos conquisisset, Zebrawłzy łotrowłtwo ze włzech łtrón. *Mącz* 503a.

Wyrażenia: »gorne [=z gór] łotrostwo« (1): Bogdan [...] gorne łotroftwo zebrawłzy/ wypęđził záłię Olechná y z máłką iego do Krola. *BielKron* 391.

»łotrowstwo polne [= *koczujące w polach*]« (1) thi łkodi nye przełz poddane náłłche ołzyadle alye przełz Lyotrowłthwo polne łtali łzye *LibLeg* 11/173.

»łotrostwo tułájące się« (1): nam łłuzłniey tu rołkázowác włáłnym dzyedzicom/ cołmy łie tu z dawná porodzili/ niźli wam zbieráney á miełzáney družynie/ to iełł/ Etrufłzkom y Sábinom/ á ktemu názbieráliłcie łotroftwá tvłáiájące łie po łwiece między łię *BielKron* 101v.

Szeregi: »łotrostwo albo mężobójstwo« (1): Dispertire fortunas parricidis, Między łotroftwo álbo mężobóyłtwo dobrá łwe rozdáć. *Mącz* 281d.

»łotrowstwo i niecnoty« (1): Sentina per translationem, Mieyłce włzech niełłátków y nierządów płodzenia/ a wirudnego łotrowłtwá y niecnot zgomáđzeniá. *Mącz* 382c.

»łotrostwo a tułacze« (1): Ayefly kthorzi bily łpaniłłth náłłch yakołł thego pewnye nyeweyłłch, thedi nyebily yedno yakye łotrołłthwo a Thvłacze *LibLeg* 11/136.

»niezboźne wszeteczniki a łotrostwa« (1): Tákże też precź odrzucamy przeciwniki Rzyczyłpołł. odporne y niezboźne włzeteczniki y łotroftwá. *WujJudConf* 215.

»złodziejstwo i łotrostwo« (1): około Zebraków w Miąsteczkách ná dobrym rządzie bárzo fchodzi/ á wiele fye pod thym zebráczym płászczem złodzieyftwá y innego łotroftwá zákrywa *GroicPorz* h4v.

3. Bycie łotrem (1) :

W przeciwstawieniu: »łotrostwo ... dobry człowiek« (1): złe towarzysftwo [...] Ná łotroftwo dobrego człówieká przekuie. *KlonWor* 8.

Synonimy: **1.** *drapanina, drapiestwo, łupiestwo, niecnota, rozboj, złodziejstwo, złość;* **2.** *niecnoty, tułacze, wszeteczники, złodziejstwo.*

Cf **ŁOTERSTWO, ŁOTROWANIE**

KCh